

(مآثر الامراء) [۱۹۱] (باب الميم)

راقم سطور را در سنه پانزده جاوس خاقان ^(۲) زمان گذر
 بتماشای قلعه مسطور افغان - مشاهده نمود که در دیوار
 عمارتی (که اندرون قلعه واقع شده) بر سنگی تاریخ فتح
 قلعه و تفویض آن بمغل خان کنده نصب کرده اند -
 اغلب که بفرمایش خان مذکور باشد - پس ازان بحضور
 شتافته در سال هژدهم بمنصب در هزار و پانصدی دو هزار
 سوار پایه افزای اعتماد گشت - و چون در همین ایام خان
 دوران صاحب موبه دکن (خصت انصراف یافت خان مذکور
 نیز بعمای نقاره بلند آرازه گشته بهمراهی موبه دار دستوری
 یافت - و در سال بیست و پنجم به صاحب موبگی تته
 سواراز گشته از راه گجرات روانه آن سمت گردید - صاحب
 سمت و شگفته در بود - هرکه بسر وقتش وارد میشد در
 تفقد و دلجوئی کوتاهی نمیکرد - و جوای نام نیک بود *

چون خان مذکور از فن آسانی و فراغت درستی توفیق آن
 نیافت (که خون را در مهم قندهار بخدمت شاهزاده بلند اقبال
 محمد دارا شکوه ^(۳) رساند) ازین رهگذر از منصب سه هزاری در
 هزار سوار و جاگیر بر طرف شد - چندی بدین منوال
 گذرانید و پویشانیها کشید - آخر در سال سی ام حسب التماس

---

(۲) به شاه عالم پادشاه مطابق سنه (۱۱۸۸) هزار و یکصد هشتاد
 و هشت هجری - (۳) سنه [۱] برساند *

(باب الیم) [۴۹۲] (مآثر الامرا)

دارا شکوه بسالیانه پانزده هزار (روپیه) موظف گردید. تاریخ
فوتش بنظر نیامد. گویند شکار دوست بود. و باغچه و سرود
شیفتگی داشت. سازنده و نوازنده بسیار فراهم آورده بود *

* میروشس *

از سادات حسینی ست. گویند مدتی تارک دنیا بود.
و سیاحت میکرد. پس ازان ملقمز رگب شاه جهان شده.
بعد ارتحال جنت مکانی (چون موبک شاهجهانی در فوج
سورت ورود نمود) او بقعه داری آنجا سرفرازی یافت. و
سال هفتم از اصل و اضافه بمنصب در هزار و پانصدی دو
هزار سوار چهار ناموری برافروخت. و سال دهم باضافه
پانصد سوار و فوجداری و تیولداری برگشته پزوده مضاف
کجرات لوی بلند پایگی برافروخت. سال نوزدهم بعنایت
نقاره بلند آوازه گشت. و سال نوزدهم از اصل و اضافه
بمنصب سه هزار و سوار و فوجداری و تیولداری
بیز قامت قابایت آراست. سال بیست و پنجم بفوجداری
و تیولداری بطن متعلق کجرات فضل امیدش بارور گردید.
سال بیست و هشتم باز به نهانه داری و جاگیرداری پزوده
از توابع احمد آباد مامور گشت. سال سی و یکم نوزدهم
(مضامین مطابق سنه ۱۰۶۷) هزار و شصت و هفت هجری
لهاس هستی را برکنند *

(مائراامرا) [۴۹۳] (باب المیم)

• مرشد قلی خان خراسانی •

از ترکان سپاهی پیشه بود - بکار دانی و معامله فهمی
 امتیاز داشت - ابتدا نوکر عالی مردان خان زیگ حاکم
 قندهار بود - چون خان مذکور آن حصن حصین را تسلیم
 ارباب پادشاهی نموده بندگی درگاه والا برگزید چند کس
 از نوکران عمده او در ساک ملازمان درگاه انتظام یافتند -
 از انجمله مرشد قلی خان از یازدهی طاع بدولت روشناس
 فایز گشته منظور نظر التفات خسروانه گردید - در سال نوزدهم
 جلوس فرزند اشیاانی به فوجدارئی دامن کوه کانگره از تغیر
 خذجر خان فرقی افتخار برافراخت - و چون صاحب موبگی
 و سرداری بلخ و بدخشان نامزد شاهزاده محمد اوزنگ زیب
 شد او به بخشگیری فوج متعینه ایشان تعیین یافت - و در
 سال بیست و دوم از تغیر جان نثار خان آخته بیگی شد - و
 در سال بیست و چهارم به بخشگیری لاهور اختصاص گرفت -
 و چون شاهزاده مذکور در سال بیست و ششم بتفویض نظم
 موبگی دکن لوی ترجه برافراخت او از سابق و لاحق بمنصب
 هزار و پانصدی پانصد سوار و خدمت دیوانی بالاکهاک دکن
 کامیابی اندرخته بهراهی شاهزاده دستوری یافت - و در تقدیم
 آن خدمت مساعی جمیاه بکار برده جوهر رشادت کار دانی

(۴) در نسخه [ج] لفظ [خان] نیست *

(باب المیم) [۴۹۴] (مآثر الامراء)

خود را در روز آورد - و حسب التماس شاهزاده در سال
بیست و هفتم بافزایش پانصدی و خطاب خانی چهارم اعتبار
برافروخت - و در سال بیست و نهم بافروزی پانصد سوار
مورد نوازش گردیده خدمت دیوانی پایان گشت از تغیر
ملکفت خان بانضمام کار سابق بدر مقرر شد *

و پس از آن که همت والا نهمین پادشاهزاده فتح نصیب
محمد اوزنگ زیب مصروف آن گردید که به مستقر الخلفه
شدافته دست استیلائی دارا شکوه را (که از فرط توجه اعلی
حضرت هیچ یک از برادران را بنظر همسری در نیارده
طبل خود کامی و خود آرائی می نواخت - و از امور
سلطنت جز نامی به اعلی حضرت نماند) کوتاه سازد [
پرتو اهتمام بصوب این مطلب افکند - و در کمتر فرصت
لشکر نمایان و توپخانه شایان ترتیب داد - از ملازمان
پادشاهی (که در آن صوبه بودند) هرکرا بخت اقبالمند
مساعدت نمود سر ارادت بر خط بندگی و همراهی گذاشت -
مرشد قلی خان (که آثار ارادت و جانفشانی از سیمای
احوالش هویدا بود - و بر همه اخلاص مژگان عقیدت کیش
سپهمن گرفته مراسم دولت خواهی بتقدیم می (سانید) از
تغیر میر ضیاء الدین حسین اسلام خان (که در مرافقت
شاهزاده محمد سلطان بیوسم منگلا از اوزنگ آباد درانه برهانپور

(مآثر الامراء) [۴۹۵] (باب الميم)

گشمتی (بخندمعی دیوانی جلیل القدر سورکار شاهی مدارج
عزت پیمود - و از اهل و افضاله بمنصب سه هزاری سرفراز
یافت - و چون ریاست پادشاهی دهم (جیب سده ۱۰۶۸) هزار
و شصت و هشتاد و هفتی بگذر اکبرپور از آب نوبده پایاب
پور نوبده و بیست و دوم همین ماه اتفاق صف آرایی
(که نخستین معرک آن شاه فیروزمذد است) با هزارچه
جسارت (که از جهالت و جسارت سد راه آن شاهزاده گردیده
بای اقامت در نواحی اجنبی افشرده بود) افتاد و اچپوتان
مشهور مثل میند سنگه هاده و رتن (تهور و دیال داس
جهاله و ارچن کور) که از رؤسای آن قوم جلالت کیش
بودند) دست تعلق از جان برداشته جاو انداختند - و نخست
بتوپ خانه شاهزاده [که اهتمام آن دران روز بعهد شجاعی
و بهادری مرشد قای خان (که از سرداران (اسخ العقیده
و مهاب سیف و قلم بود) قرار یافته] بجنگ و ستیز
پرداختند خان مذکور باتفاق ذوالفقار خان (که مقدمه الجیش
فرار بود) با آنکه فوجی درخور کثرت و هجوم مخالفان
نداشتند پاس نبات و قوار در عرصه کرزار استوار داشته از
جانرفتن - و بعد از گیر و دار بسیار و سعی و تلاش بی شمار
(که منتهای مرتبه سپاه گری و جانفشانی بود) مردانه نقی
مجان نثار نمود - و بادای حق اخلاص سرخوردنی اندر خمن -

(باب المیم) [۴۹۶] (مآثر الامراء)

منار الیه با وصف جوشش بهادری و نشئه سپاه گوی
 فهمید متصدیانہ داشمن - و دیانت و خدا ترسی پدوائی^(۲)
 هالش بود - در دیوانی دکن باصتمالت و رفاهیت رعایا
 کوشیده در توفیر و تکثیر آبادی ملک همت گماشت - و
 از کار شناسی و جزری تقسیم اراضی نموده ربع هر جنس
 بر گرفت - و دستور العمل قرار داد - گویند از درے احتیاط
 (که میدان حیف و میل بجانید در) بسا اوقات خون طناب
 جریب بدست گرفته زمین را پیمایش می کرد - از حسن
 نیت اوس که عمر جاوید یافت - یعنی نامش بسبب
 این دستور العمل تا انقضای اعوام و شهرور بسیار بر مفاضة^(۳)
 روزگار خواهد ماند *

باید دانست که در ممالک فصیحة اممالک سیر حاصل
 زر خیز دکن تشخیص جمع مال بر سر بیکه و صاحبان
 اراضی بحریب و تفریق زمینها و تقسیم اجناس محبوب و
 بقول در میان نبود - کشاورز و مزارع آنچه بیک قلبه و
 جفت گار می توانست و هر جنسه که می خواست بر سر
 قلبه قایل باختلاف بلاد و برگذات بحاکم می داد - باز پوس
 کمیت و کیفیت نمی شد - و پس از آن [این دلائل
 بروزگار ممتد بفرج کشیهای متوالیة سلاطین هندوستان

(۲) نشئه [ج] خدا پرستی . (۳) در نشئه [ج] لفظ [بسیار] نیست .

(مآثر الامرا) [۳۹۷] (باب المیم)

بی سپر گردید - و رعایا از نام مغل و معاملات نو ترسان
 و اوزان گشته ترک اوطان گرفت - و امساک بازاران و قحط
 چندین ساله سرباری گردید - و دیرانی بمرتبه انجامید
 (که اعلیٰ حضرت با آنکه در سال چهارم سی و چهل کرور
 دام از اصل موبه خاندیس تخفیف دادند) بحالت اصلی
 نگرانید تا آنکه ^(۲) اوبت بموشد قای خان رسید [خان مذکور
 از کارطایی و دقت پژوهی به زامی موب اندیش خود دستور
 العمل راجه تودرمل را (که از زمان عرش آشیانی احداث
 یافته در هندوستان مروج گردیده) بتزگی دژان مرزبوه
 بر روی کار آوردن - زان در فراهم آوردن رعایای متفرق و روش
 تمام بکار بردن و جایجا ^(۳) اندای فهمیده و اعمال مندین تعیین
 نمود که اراضی اندر پرکذات را به ^(۳) بهامیش در آوردند (که
 آنرا قبه خواجهند) - و تفریق شایان زراعت و کوه و ناله
 (که بکار قلعه زانی نمی آمد) نمود - و هر دایه (که
 مقدم داشت و رازان از از مدمات حوادث منقود الاثر
 بودند) مقدمی اینجا بهره از احوالش جوهر استعداد آبادی
 و پرداخت رعایا دریافت نمود مقرر کرده سرگرم کشت و کار
 ساخت - و برای خرید گاو و دیگر مایحتاج زراعت مبلغی
 از سرکار داد (که آنرا تقاری گویند) و باعمال گفت که

(۲) نسخه [ج] اینکه - (۳) در نسخه [ج] لفظ [را] نیست .

(باب المیم) [۴۹۸] (مائراامرا)

آنرا بر سر فصل بوهول در آزند - و معاملات با کشاورز سه
قسم نمود - اولاً تشخیص سر ^(۲) بسته (که معمول زمان قدیم نیز
بود) - دوم تقسیم غله (که آنرا تَبائی نامند) و آن نیز
سه گونه است - اول هرچه از آب باران تا هنگام درو بمواد
رسد بالمناصفه قرار داد - و در آنچه از آب چاه بمواد رسد
اگر جنس غله است سیوم حصه از سرکار و در حصه از
رعایا - و سواى غله از انگور و نیشکر یا زبوره و اسبغول
مختلف است نظر بر خروج آب کشتی و ایام قیامی آن - از
نهم حصه تا چهارم حصه برای سرکار باقی بر عیبت - سیوم
آنچه از آب کاریز و نهرها از دریا بریده بزراعت سردهند
و آنرا پات خوانند بخلاف چاهی بکم و زیاده مختلف
قرار داد - عمل سیوم جریب یعنی ربع هر جنس از جریب و
بقول و فواکه و بادری نظر بر نرخ و چندی و چگونگی حصول
آن از هنگام زراعت تا حصاد فی بیکه چیز معین نمود
که بعد جریب آنرا باز یافت نمایند - و این عمل در سه چهار
هوبه دکن (که آنوقت همین قدر ازین دیار بمحوضه تصرف
پادشاهی در آمده بود) به دهارة مرشد قلی خان شهرت دارد *
پسرش علی بیگ در سال چهارم جلوس خلد مکان
بخطاب اهتمام خان و پسر دیگر فضل علی بیگ در سال

(۲) نسخه [ب] سرزنده - (۳) نسخه [ب] کرده *

(مائرا لامرا) [۴۹۹] (باب المیم)

سی و دوم بوتایع نگاری کچهری دیوان اعلیٰ سرفراز گردید .
 وقت مرحمت خانی و خطاب بر زبان پادشاه گذشت پرسید
 که بر نام خانی می خواهد یا خطاب پدر . مشارالیه
 بلحاظ بعضی رجوع مرشد قالی خانی^(۲) اختیار کرد . خلد مکان
 فرمود که من و مادر تو بان علی (کرم الله وجهه) باین زادان
 بگوئید که علی گذاشته قالی میشود . فضل علی خان بهتر
 است . در آن بدیوانی شاهزاده محمد معزالدین (که
 از زندان قادیب رستگاری یافته بود) اختصاص گرفت . و
 در سال چهل و دوم بخدومت دیوانی صوبه ملتان امتیاز
 یافت . زبانی یکی از رفقای خان مذکور (که خالی از
 اعتماد نبود) مدعوع افتاد که چون از دکن بجانب ملتان
 رخصت یافت بچه کامیابی و شغف^(۳) راه مقصود پیمودن
 گرفت و چه شایسته های مراد که دست امید بر طاق دل او
 و همراهانش نهید . چون بلاهور پیوست برفع کوفت سفر
 وقفه چند روزه طرح نمود . هر صبح هیر بانجی و هر شام^(۴)
 مجلس تازه می آراست . ناگهان از فلاخن خانه فلک سنگ
 حادثه بشیبه خانه آرزویش افتاد . فرمان پادشاهی بنام حاکم
 آن بلده امدار یافت که فضل علی خان را طوق و زنجیر
 کرده در آن حضور سازد . و او کار بند حکم گردید . و چون

(۲) نسخه [ب] خان . (۳) نسخه [ا] شفقت (۴) نسخه [ج] روزه

(باب الیم) [۵۰۰] مائراامرا)

این سانحه از اخبار نویسان آنجا بعرض رسید ظاهر شد که فرمان جمعی بود . در آن بیچاره بی موجب در شکنجه بلا گرفتار گشت . همان ساعت گرز برداران تعیین شدند که بهرجا رسیده باشد از قید و بند برآزوده اسباب و اشیای او (که در لاهور بضبط درآمده) باز مسترد نمایند *

* ملتفت خان *

مهمین خائف ارشد اعظم خان جهانگیر شاهپست - از عامر متداوله بهره رانی داشت . در از حمایت شیم بخشه وافر . در عهد جنک مکانی به روشناسی و ناموزی چهره افرو می افروخت . چون پدرش در آغاز سال دوم شاهجهانی بنظم دکن مامور شد او باضافه چهار صدی مد و پانجاه سوار بمنصب هزاری در مد و پانجاه سوار مفتخر گردید . در پس ازان (که همراه پدر بمالش خان جهان لودی به بالاگهات دکن (خصم یافت) بمنصب هزار و پانصدی پانصد سوار برافراخت . و چون خاندان بااتفاق نظام شاهیه مکرر از افواج منصوره مالش بعزایافت اطراف لشکر از دور سیداه می نمودند . و گاه جنگی بگریز می کردند . ازین جهت دلاوران جرات منس حسابه از آنها بر نمی گرفتند . اتفاقاً (۲)

رزے (که بر چندزلی ملتفت خان با جمع از (اجپوتیه

(۲) در نسخه [ج] درینجا [کان] نیست *

(مآثر الامر) [۵۰۱] (باب المیم)

با نام و نشان نامزد بود) از سهل انگاری قریب بدو کرده
از قول درز افتادند - مخالف (که در کمین فرستاده بود) بیکبار
با ده هزار سوار رسیده - بجنگ پرداختند - برخی خانه زانان
روشناس از مغل و راجپوت داد مردانگی داد راه جانفشانی
سپردند - ملتفت خان با زاد دودا چندزارت ثبات قدم
نیازست درزید - از معرکه بهار تپی ساخت - و در سال
دهم بخدمت عرض مکرر امتیاز یافت - و در سال سیزدهم
بدیوانی صوبه بنگاله دستوری یافت - و در سال نوزدهم
ببخشگیری لشکر (که بعد از شاهی شاهزاده مراد بخش مهم
بلخ و بدخشان تعیین یافته) اختصاص گرفت - و در سال
بیست و دوم (چون شاهزاده محمد اردنگ زیب با عساکر
نصرت پیرا مهم قندهار تعیین شد) بخشگیری آن فوج بخان
مذکور مفوض گردید - و در همین سال پدرش زخت زندگی
بر بست - او در کتاب بود - باضافه پانصد سوار سواراوی
یافت - و در سال بیست و سیوم پانصدی دیگر بر منصبش
افزوده تعیین دکن گشت - در آن هنگام صاحب صوبگی دکن
شایسته خان متعلق بود - بذابو دیرین بطها و وفور کردانی
و معامه فهمی بنیابت برهانپور مامور شد - و مشارالیه
در بندوبست آنصوبه کوشیده آثار تمدن از ساحت آن زمین
برداشت - و بجهت سلوک همه را از خود راضی و خرسند

(باب المیم) [۵۰۲] (مآثر الامراء)

ساخت - و در سال بیست و پنجم از پیشگاه خلافت و
 جهانبدایی دیوانی پایان گهات دکن (که عبارت از صوبه
 خاندیس و نصف صوبه برار باشد) بدو تعلق گرفت -
 و در سال بیست و نهم حسب الالتماس شاهزاده محمد
 ادرنگزیب بهادر نظم دکن بافروزی پانصدی ذات و پانصد
 سوار و خدمت قلعه داری احمدنکر از تغیر شاه بیگ خان
 سر بلند گشت *

و چون مشام حسن اخلاص از شمامه التفات شاهزاده
 مذکور معطر بود و در وقت رکضت عالمگیری بانتزاع سلطنت
 نطق همک بمیان موافقت بر بست پس ازان (که بکران
 عزیمت شاهی از برهانپور بسوی مقصود سبک عزان گردید)
 خان مذکور بعزایت نقاره بلند اجازه گشت . و بعد از
 محاربه جسونت در ظاهر بادا اجین عشره اخیر رجب
 از انتقال مرشد فلی خان (که دران معرکه مردانه وار
 نقد جان نثار نمود) بخدمت دیوانی سرکار و خطاب
 اعظم خانی و عزایت طوف مطرح انوار عاطفت گشت . و از
 اصل و اضافه بمذصب چهار هزارمی دو هزار و پانصد سوار
 پایه اعتبار برافراخت - از انجا [که فلک ستمگار و روزگار
 ناسازگار (که شادی از غم آمود و شربت از زهر آلود
 است) هر چه برافرازد بیندازد و بهره پرهارد نمازد] آن

(مآثر الامراء) [۵۰۳] (باب الدیم)

حضرت نصیب چمنستان کامیابی هنوز از پادشاه وزارت لیه
 تر ناکرده (۲) که پیمانها حیانتش لبریز گشت - یعنی یک و
 نیم ماه سالم نگذشته بود که روز جنگ دارا شکوه بعد از
 فتح از غلبه حدت هوا و شدت گرما و سنگینی چلقد و
 جوشن جان بجان آفرین سپرد - آرد بفهم درست و اندرک عالی
 مشهور و شگفته پیشانی و متواضع بود - و حسن معاشرت
 داشت که هر که بار میرسید دل بخته محبتش می گردید -
 و طبع موزون هم داشت - این شعر از سمت - * فرد *

* بخواب دیده ام آن طرف پریشان را *

* تمام عمر ذکر خواب من پریشان است *

دختر آمد الله خان معموری در خانه اش بود - احوال
 هوشدار خان پسر ار (که از اموات عالمگیری ست) جدا
 بتصویر آمده *

* معمور خان میر ابو الفضل معموری *

پیدت صحیح الذمب و مردت کریم الحساب بود - و بی پروای
 فراست و کیاست آراستگی داشت - در عهد فردوس آشیانی
 به منصب پانصدی در صد سوار سرمایه عزت اندر خفته از
 دیرباز در کومکین صوبه دکن قیام می ورزید - بمددگاری طالع
 قوی و دستیاری صلیقه در سمت هر صوبه دار (که در این

(۲) نخته [ج] نازه ناکرده . (۳) در نخته [ب] حرف [گان] نسبت به

(باب المیم) [۵۰۴] (مآثر الامراء)

ولایت رسید) میرزا بقرب و مصاحبت خویش بر نواخته
 باعزاز و احترام تلقی نمود . در اهلیت و مردمی سرآمد
 روزگار و در کارروائی و آشنا پردی یکتای وقت بود . چون
 نظم آن دوار به پادشاهزاده محمد اورنگ زیب بهادر تفویض
 یافت مومی البیه از کارشناسی و دهنده رزی دیرین خدمت
 و خیرخواهی خود را دل نشین شاهی ساخته همواره مورد
 التفات بود . هنگامی (که شاهزاده باراد انتزاع سلطنت
 بجانب مستقر الخلافه داشت) عزیمت بر افراخته بکوچ متواتر
 گذار دریای نریده معسکر اقبال گردید) او دران روز از اصل
 و اضافه بمنصب هزار مد سوار سرفرازی یافت . و
 در محاربه جعونت بهراهی شاهزاده محمد سلطان در
 فوج هرادی انتظام داشت . پس از ایتسام بهار نصرت
 و فیروزی بخطاب معهور خان و منصب هزار و پانصدی
 پانصد سوار چهره امتیاز افروخت . و پس از جنگ دارا شکوه
 (چون سواد باغ اغراباد دهلی مشهور بشاله مار مضروب
 خدام عالمگیری گردید) ازان جهت [که اخترشناسان بجهت
 جلوس مسعود بر سایر فرمانروائی (وز جمع غره ذی القعدة
 سال (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری برگزیده
 بودند و وقت گذجایش آن نداشت که بهسرانجام لوازم این
 امر بنویسند) که معمول این دولت است *] پردازند [لهذا

(مآثر الامور) (۵۰۵) (باب المیم)

در باغ مذکور در ساعت معهود بر تخت سلطنت برآمد *
اتفاقاً در همین ایام نجابت خان سپه سالار [که درین
معارف بیجا و مهالک و غما در تلاش و تردد و تدبیر و
کارفرمایی شریک غالب بود - و عمده تر ازان خان شهابت
نشان از امرای شاهجهانی (که در مرافقت شاهي چنان بار
گران بر گردن گرفته بچندین امرت سترگ اقدام نماید)
دیگرت نبود تا وقت تقویض منصب هفت هزارمی هفت هزار
سوار و اتمام دولک روپیه و خطاب خانخانان سپه سالار (که
بایرام گرفته بود) از سبک سوری و کم حوصلگی دست از
زیاده طلبی بر نمی داشت - و عنایات پادشاهی را در جنب
حسن خدمت خود وقع نمی گذاشت] خانه نشین گردید -
معمور خان (که بحسب قدم بزرگی و رفوز قابلیت مصدر
اعطاف پادشاهی بود - در باخان مذکور نیز دم بکجهتی و
مصادقت می زد) بر طبق امر والا به تبلیع برخی احکام و
پیامهای زبانی پیش خان مذکور شدافتم - و هرچند بنصائح
فلسف و محبانه پرداخت در نگرفت - از آنجا که بر پندار و
رعایت فطری از نخوت و غرور خود گامی سرباری شده بود
درخواستهای بیجا و تقاضای دور از کار نموده حرفهای بی صرفه
و سخنهاى لغو و هرزه آغاز کرد - معمور خان (که پاس
ندک و حفظ توره سلطنت زیاده بر مراعات درستی داشت)

(باب المیم) [۵۰۶] (مآثر الامراء)

مراداً از این منع نمود - ممنوع نگشت - ناچار نظر بر صلاح
 حال او و خویش بر خاسته ^(۲) بر راه افتاد . نجایب خان
 بملاحظه آن (که میدان کچه گل کند) از قفایش شمشیر
 راند که سرش نماند - و لاش از سو در درازا انداخت -
 هر چند مردم هفت چوکی و غیره بر سر او تعیین شدند او هم
 مستعد جنگ نشست - بغیر عزل منصب و سلب خطاب
 پاداش خود ناحق صورت نگرفت - و آن بیچاره حسرت درات
 درز افزون بخاک برد - و امیدها ناشکفته پژمرد *

پسرش میر عبدالله (که مرد صاحب نام و نشان بود -
 و رضع متین داشت - و در خوش نویسی علم استادی
 می افراشت) چند گاه بخشعی فوج خان فیروز جنگ بود -
 پسر از بی (وزگاری بدر درویشی زد - و صبیحی او [که اهلیه
 جعفر امی خان خراسانیست که (ابتدا بدامادی حاتم بیگ
 کفایت خان شهرت گرفته در عهد خلد مکنی دیوانی بیجاپور
 و حیدر آباد و بدر و بخشیکری فوج خان فیروز جنگ
 سرانجام داده - آخرها هالش پوریشانی انجامید) در
 مبادمی عهد خسرو زمان در گذشت [تا الآن بیباغ گورخانه
 بدر و جد خود واقع بلده ادرنگ آباد اوقات بحر اسم -
 و دیگر اولاد میر ابوالفضل عمور خان معلوم نشد -

(۲) نسخه [ب] بر راه افتاد - (۳) در نسخه [ب] لفظ [بدر] زیست *

(آثار الامرا) [۵۰۷] (باب العیم)

مگر همشیره آن مرحوم اولادش بسیار است - که یکی از
نیاپرش نصرالدین علی خان معموری است (که یک عالم
همه در یک جهان علم بوده) - اما حیف که صدیکم از آن
یادری طالع نداشت - و آکارهایی عظیمه از ممشیه
می شد - پدرش میر ابوالفتح از نوکری پادشاهی استعفا
جسته در بلده کتک حاکم نشین موبه اردبیل بتجارت و
سوداگری جهاز در ساخت *

خان مذکور در عهد عثمگیری به بخشگیری و رانده
نویسی سکنه دکن راهور شد - و در عهد خلد منزل
بقاعه داری قلعه بندر مبارک سورت سرافروزی یافت - و در
مبادی جلوس فرخ سیر معزل گشته بمنسوب دخل نداده
محتعد جنگ گردید - و بعتاب ساطانی معاتب شده چنده
در احمدآباد گجرات گذرانید - هنگام (که حسین علی خان
امیر الامرا بدکن می آمد بسابقه معرفت (که پدرش با
سید عبدالله خان باره داشت) با آن عالی منزلت
پیوسته بفروداری بیجاگده گزار نریدا اختصاص گرفت - و
بنابر رجوع شتی طرف از رفا و جمعیت بهسته خسارت بر
خسارت افزود - و بحال تباہ از دکن بدار الخلافه و از آنجا

(۲) نسخه [ج] که با سید عبدالله الخ - (۳) نسخه [ب] بان

(باب المیم) [۵۰۸] (مآثر الامرا)

بینگاله شتافت - هرچند بسعی و تلاش فرع باب نمود درسه
نگشون - از راه ارنیمه به حیدرآباد سرے کشید - مبارز خان
حاکم آنجا بسوابق آشنائی نیکو داشتها بجا آورد *

چون از پیشگاه خلافت نظم و سربجات دکن بدر تفویض
یافت او صوبه داری برار را نامزد خان مذکور گردانید -
پس ازان (که مبارز خان عمل نیافته سر در سر این کار
کرد) خان مشارالیه تفرقه زده خود را بجانب بذر سورت
انداخت - و از سر نو دستگاه بر چین - و از بد اختاری
دستخوش تازاج غنیمت گشت - از آنجا بزن راجه ساهو بردزدن -
هرچند بانوای راجه برداخت و سعیا کرد (که برهم زن
صلح دکن کردن) سودمند نیفتاد - در آن وقت [که آصف جاه
فتح جنگ پرگنات متعلقه چانده را از دست تصرف ایلمه
(که گروهی ست از تلنگه) [تزاز نمود] بملازمین فتح جنگ
فایز گردید - نظر بر کار طلبیهای از تجویز خدمت در همان
بود - اجاز امان نداد - در همان نواحی مدفون گردید -
با راقم این سطور قرابت قریبه سببی داشت - افراطی در
مزاج آن مرحوم بود دست تقدیر شده بود که در هیچ
(۳)
مزاج ندیده شد *

(۲) نسخه [ب] و از آنجا - (۳) نسخه [ج] دیده نشد *

(مآثر الامراء) [۵۰۹] (باب الميم)

* مکند سنگه هادا *

پسر مادهو سنگه است - پس از فوت پدر سال بیست و یکم فردوس آشیانی بحضور آمده بمنصب دوهزارمی هزار و پانصد سوار و عطای وطن بجاگیر چهره کامیابی برافروخت - و پختر بضافه پانصد سوار مرتقی شد - سال بیست و دوم در رکاب سلطان محمد اوزنگزیب بکومک قلعه قندهار (که در محاصره قزلباش بود) دستوری یافت - و پس از معادلت سال بیست و پنجم بضافه پانصدی ذات و عذابت علم و نقاره کوس شادمانی برنواخت . و در همین سال همراه سلطان محمد اوزنگ زیب بار دره بصوب قندهار شدافت - سال بیست و ششم بتعییناتی سلطان دارا شکوه امتیاز حاصل کرده در آن صوب کرد - و پس از مراجعت از آنجا از اصل و اضافه بمنصب سه هزارمی در هزار سوار درجه اعتلا پیمود - سال بیست و هشتم همراه سعد الله خان بتخریب قلعه چتور نامزد شد - و سال سی و یکم همراه هزارچه جسونت سنگه (که جهت سد بودن بر رزی سلطان محمد اوزنگ زیب بصوبه مالوه تعیین شده بود) شرف دستوری پذیرفت - و در جنگ با اتفاق موهن سنگه هادا برادر خود از توپخانه مقابل و فوج هوارل گذشته در بروی شاهزاده آمده دست جرأت بالا کرد -

(۲) نسخه [۱] سلطان اوزنگ زیب (۳) نسخه [۲] موهن سنگه *

(باب المیم) [۵۱۰] (مآثر الامرا)

و در کوشش و کوشش غفلت نورزیده مادی کارنامه (ستم
 گردید - تا آنکه جانرا نثار آبرو ساخت - هر دو برادر مطابق
 سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت و هشت هجری راه عدم پیش
 گرفتند - جگت سنگه پسر مکند سنگه در عهد عالمگیری
 بمنصب در هزاری و سرداری وطن فائز شده مدتها تعینات
 دکن بود - سال بیست و پنجم در گذشت - مرزبانی وطن
 بقام کشور سنگه (که احوال او در ترجمه نام سنگه هادا
 اندارج یافته) مقرر گشت *

* معتمد خان محمد صالح خوافی *

ابتدا بمشرفی توپخانه پادشاهی و منصب در خور سرفراز
 بود - فردس اشینانی (سائی او در کارها و حسن سرانجام
 ملاحظه نموده سال بیست و چهارم بانضمام کوتوالی لشکر
 و اضافه منصب مهابی گردانید - و سال بیست و پنجم
 به کوتوالی لاهور کامیاب گردید - پسر همراه سلطان محمد
 اردنگ زیب بهادر به یساق فندهار شتافت - و سال بیست
 و ششم با سلطان دازاشکوه باز بهم مسطور کمر عزیمت
 بست - چون دران مهم مصدر خدمات شایسته گردیده بود
 سال بیست و هشتم بتفویض خدمت دیوانی بیوتات از
 تغیر راست مکند (که بنابر کبر سن چنانچه باید بآن

(مآثر الامراء) [۵۱۱] (باب المیم)

ندیدتوانست پرداخت) و افزونی منصب و عطاى خلعت و قلمدان
 طلا چهره عزت بر افروخت - و اواخر همین سال از اصل و
 اضافه بمنصب هزارى در صد سوار و خطاب معتمد خان
 عزامتیاز یافته از دیوانى بیوتات معزول شده بدیوانى
 سلطان دارا شکوه از تغیر شیخ عبدالکریم (که بسبب ضعف
 قوی عهده برا نمی توانست شد) لوی اعتبار برافراخت -
 سال بیست و نهم از اصل و اضافه بمنصب هزار و پانصدی
 در صد سوار رتبه اش ببلندی گرانید - سال سی ام از اصل
 و اضافه بمنصب در هزارى در صد سوار دامیه بخت را
 نور آکین ساخت - پس ازان (که زمانه رنگ دیگر بر روی
 کار آرد و سلطان محمد اورنگ زیب بهادر از دکن بازاد
 عبارت پدر گرامی قدر روانه حضور شد - و متصل سورگر^(۲)
 میان او و سلطان دارا شکوه محاربه (و داد) در اندای
 زن و خورد نامبرد) که از جانب دارا شکوه بخطاب
 وزیر خانی نام آرد شده بود) مطابق سنه (۱۰۶۸) هزار
 و شصت و هشت هجری مقتول گردید *

• مبارک خان نیازی •

پسرزاد محمد خان نیازی ست - پدرش مظفر خان
 ترقی ناکرده رحمت هستی ته کرد - مشارالیه در حدائث

(۲) متصل [ب] سورگر *

(باب العیم) [۵۱۲] (مآثر الامرا)
 سن در سلك بندهای جهانگیری انسلاک یافت - چون سال
 سوم شاهجهانی خطه برهانپور مطرح الیه صاحب قران
 ثانی گشت از اصل و اضافه به منصب هزاره ذات هفت
 صد سوار بر نواخته به همراهی (۲) از (تن بصوب تلنگانه) خصم
 یافت - و چون سپه سالاری آن رلایت به نصیری خان
 خاندوران باز گردید از آنجا (که شجاعت و پهلوی اثری این
 خاندان است - و تلاش و جانفشانی کار دست چپ این
 سلسله) مشارالیه از کار طلبیها بمرافقت خان مذکور در تسخیر
 قلعه قندهار تردد نمایان نموده باضافه پانصدی سیصد سوار
 سر عزت برافراخت - و در کمتر فرصتی باضافهای متواتر
 به منصب دو هزاره در هزار سوار نامه باصارت و بزرگی بر آورد
 و (چون به همراهی خاندوران بانفتاح قلعه اوردگیر و ارسه مکرر
 مصدر کارهای شگرف گشته جدکاری و دولتخواهی او بوری
 روز افتاد) در سال دهم حسب الالتماس آن سردار شهامت
 نشان بمرحمت علم و تقاره بلند آوازه گشت - مدتهای ممتد
 در صوبه بوار گذرانید - و در آبادی فصیده آشتی (که
 جدش بطریق دطن دراز داده بود - و عمش احمد خان نیازی
 همت بتعمیر آن گذاشته) باقصی الغایة کوشید - چنانچه

(۲) نسخه [ب] بر نواخته شد - و به همراهی - (۳) نسخه [ب - ج]

(مآثر الامراء) [۵۱۳] (باب الميم)

قا حال بغام از شهرت دارد - و در هنگام صاحب صوبگی
اسلام خان مشهدي بتقریب برخی امور (روزه سر دیوان حروفه
تذد درمیان آمد - از فرط غضب و غیرت نظری نتوانست
متحمل شد - درانه حضور گردید - و پس از تقبیل سده
خلافت مشمول اعطاف خسروانی گشته در کومکیان دارالملک
کابل انتظام یافت - و در سال بیست و هفتم پناه‌داری و
نیولاری هر دو بنگش (که در انعام سلطان سلیمان شکوه
مقرر بود) سرافراز گردید - چون بگذشت آن سرزمین
(که ماوی فساد پیشگان فتنه انگیز است) چنانچه باید
صورت بیست در سال بیست و نهم معزل شده به تعیناتی
آن صوبه بعمر می برد - و در سال دوم عالمگیری از تغیر
حسین بیگ خان بار دیگر بفرج‌داری بنگش مامور گشت -
قاریخ فویش بنظر نیامد - فقیر دوست بود - و خدمت
بدریشان میکرد - بعد از این سلسله کسی ترقی نکرد -
الحال در آشتی هم غیر از رسوم و اغلال ناه و نشانی
نمانده *

* میرزا ابوسعید *

نبیره اعتماد الدوله برادرزاده نور جهان بیگم است - در

(۲) نسخه [ب] الطاف - (۳) نسخه [ج] بنگش که در انعام سلطان

سلیمان شکوه بود *

(باب المیم) [۵۱۴] (مآثر الامرا)

رعنائی و میوزائی شهره آفاق بود - تکلف و تصنع طرفه در
 ملبس و مآکل بکار برده - و لطافت و نظافت تمام در
 بهاط و فرش نگاهداشته - و زیب و زینتی و توزک و ترتیب
 در جلوس و قعود و قیام و جمیع اسباب دنیاداری نوع
 رعایت نموده که درین باب هیچ کس از همسران بل هرقران
 بار نمی رسید - و نازک مزاجی و عالی دماغی او بجائی
 رسیده که گاه هنوز در چیره بستن بود که خبر برخاست
 دربار می رسید و گاه در عین چیره بستن دماغش وفا
 نمی کرد سواری موقوف می نمود - بدولت جد بزرگوار خود
 بمعارج عزت و اعتبار ارج گرا گشته با عمدها سر بزرگی و
 برتری می افراخت - و نخوت و بان پرورت بمرتبه داشت که
 فلک و ملک را بنظر در نمی آورد *^(۲)

چون خطش شبیه بخط اعتماد الدوله بود در ایام وزارت
 بیشتر بر فیوض و پرات از دستخط می کرد - و پس از
 ارتحال اعتماد الدوله از روی نا تجربگی و خرد سالی با عم
 خود آصف جاهی برهم زده سررشته اخلاص با مهابت خان
 محکم نمود - و محبتش با شاهزاده سلطان پرویز کوک گشته^(۳)
 پایه افزای بزرگی و اجلال گردید - و بمرافقت شاهزاده بدکن
 شتافته بعد فوتش بحضور رسید - و در سال بیست و دوم

(۲) نسخه [ب] بنظر نمی آورد - (۳) در نسخه [ج] حرف [واو] نیست و

(مائرا لمر) [۵۱۵] (باب المیم)

جهانگیری بحکومت تتهه فرق عزت برافراخت - و چون
 نوبت فرمان رانی به اعلیٰ حضرت رسید بسبب ناخوشی
 یمن الدوله آصف خان از منصب و اعتبار افتاده به هی
 هزار روپیه سالیانه موظف گردید - و مدتهای متعدد در گوشه
 فراغت به آسوده دلی و فراغ بالی بسر آورد - و در حال
 بیست و سیوم حمپ اللتماس بیگم صاحب از پیشگاه خانم
 و جهانگیری بفوجداری اجمیر و منصب در هزاری ذات ر هشت
 صد سوار برنواخته شده رخصت تعاقه یافت - چون بمعرض
 داء الثعلب ابتلا بهم رسانید نمی توانست بکارها پرداخت -
 در سال بیست و ششم به تقرر چهل هزار روپیه سالیانه بار
 دیگر در اکبرآباد منزوی گشته بقیة ایام حیات را بمصرت و
 بی غمی گذرانید - در اوائل عهد عالمگیری رخصت بزایه
 بعد کشید - موزون طبع بود و بانقصاب در اوین فصحا شغف
 تمام داشت - اشعار بحیار منتخب نموده مفیده ترتیب داده
 خلاصه کونین نام گذاشته - پعرش حمید الدین خان برفاقین
 شاهزاده محمد اوزنگ زیب چهار سعادتمندی افروخت - و بعد
 جنگ راجه جمونت (که نخستین فتح سربو آرائی است)
 بخطاب خانه زاد خان سر افتخار برافراخت - و بعد ازان
 خانی بنام خود یافت - و در سال بیست و ششم از انتقال

(۲) نسخه [ب] بیگم صاحب - (۳) نسخه [ج] برنواخته رخصت الخ .

(باب المیم) [۵۱۶] (مآثر الامراء)

کرم الله بفرج داری و نکی یقن (که بیست گروهی اوزنگ آباد
برکنار گنگ است) تعیین گردید - و در سال بیست و نهم
بقعه داری قندهار دکن اختصاص گرفت *

* مصطفی خان خرافی *

میر احمد نام داشت - پدرش میرزا عرب (که از
سادات صحیح النسب خواف است) بهند آمد - و بهلازمت
جنت مکانی استسعاد یافت - و در کمتر مدتی بوقائع نگاری
حضور اختصاص گرفت - بستر بیادری طالع پایه افزای مرتبه
امارت گشته ایام زندگی را بعزت و اعتبار بانجام رسانید -
پسرانش میرزا شمس الدین و میر احمد - اولین در حیات
پدر بدست نوکر خود بوقت نازبانده زدنش کشته گشت -
در همین در عهد اعلی حضرت چندت بدخشگیری لکنهؤ تعیین
یافت - و در سال بیست و یکم هنگامی (که شاهزاده
مراد بخش بنظم مهمات سوبه کشمیر (خصت یافت) بدیوانی
سرکار شاهی مباحی شد - بهتر تعیین دکن گردید - و بمنصب
هفتصدی در صد و پنجاه سوار سرافراز گشت - و در سال سیوم
بحراسم قلعه ظفر نگر مضاف بالا گهات برار (که بیست و
هشت گروهی اوزنگ آباد واقع است) اختصاص گرفت *

و چون براسمی و درستی و کاردانی و معامله فهمی اتصاف

(۲) نسخه [پ] کرم الله خان - (۳) نسخه [۱] میرزا عزت *

(مآثر الامراء) [۵۱۷] (باب المیم)

داشت در جناب شاهزاده محمد اوزنگ زیب بهادر ناظم
دکن مربوط گردید . و بحسن پرستاری و فرط عقیدت بمزید
اعتبار اختصاص گرفت . و پس از جاوس آن شاه ظفر نصیب
باضافه منصب سر عزت برافراخت . و چون ولایت بالاکهانک
کرناتک (که معظم خان میرجلده در هنگام انتصاب بهسلطان
عبدالله قطب شاه راعی حیدرآباد تسخیر کرده بود و پس
از آنجا بدرگاه فردوس اشدیانی بر سپیل پیشکش گذرانیده
و بعد ازان از پیشگاه خلافت بوسم انعام بخان مذکور عطا
شد) و برخی فلاح آن مثل کنچی^(۲) کوتهه (که از حصون
معظمه آن دیار است) با توپ خانه بهیاز و سایر اشیا
در تصرف کسان از بود و ازین جهت (که قطب شاه را
خار خار طمع در تصرف آن ولایت می شد) مهمات آنجا
اختلال داشت در سال دوم نیز مشارالیه را بنظم امور
آنحدود مقرر نموده بخطاب مصطفی خان و عنایت اسب
و فیل و اضافه هزار و پانصدی هزار و چهار صد سوار و
منصب سه هزاری در هزار سوار کامیاب دولت گردانیدند . و
پس ازان نظر بران (که مرد سنجیده وضع و مزاج دان است)
از پیشگاه خلافت بسفارت توزان رمین تعیین گردید . و مصحوب
او نامه (که دانشمند خان انشا کرده بود) با موزی یک

(۲) نسخه [ج] کنچی کزنه .

(باب الميم) [۵۱۸] (مآثر الامراء)

لک و پنجاه هزار روپيه از نوادر مرصع آلات و نفائس اشمه
بعبد العزيز خان والي بخارا و موازي یک لک روپيه از مغاني
ببرادرش سبحان قلي خان والي بلخ (که هر کدام مبانى
مصادقت و موالات را همواره باهدای تحف و تنسوقات موکد
مي داشت) ارسال یافت . ديگر از احوال و آتش بنظر
نرسیده . همشیره زاده و متبنايش مير بدیع الزمان نام داشت .
پسرش مير احمد مصطفی خان ثاني است که چندی بدیوانى
خانه نظام الملك آصف جاه نامور شده بود . خلفش
مير محمد علي سيد مکرم خان بهادر است . باکتساب علمي
پرداخته از هر باب بهره گرفته . پیش ازین بدیوانى مرکز
عالي جاه پور نظام الدوله آصف جاه نامور گردیده . با
محرر ادراک بصیرت دارد .

* ميرگ شيخ هروي *

برادرزاده قاضي اسلام مشهور است . بعهد جهانگیری در
ربیع تمبیز و عفقوان شعور از خراسان بهندروستان آمده در
لاهور نزد ملا عبد السلام (که از فضلی معتبر آن شهر بود
و در فقهت رتبه عالي و قریب پنجاه سال بر مصدق
افاده و افاضه تمکن داشت) و حاشیه بر بیضاري نوشته .
و به افتای عمکر پادشاهي چندی قیام ورزیده . و در
نخستین سال جلوس صاحب تران ثاني ازین جهان فاني

(مآثر الامراء) [۵۱۹] (باب المیم)

بعام جاردانی شتافته (تلمذ نمود - و اکثر کتب متداوله گذرانید - و پس از اکتساب کمال در سلک ملازمان اعلیٰ حضرت انتظام یافت - و باسعاد بخت و یاری طالع بتعلیم پادشاهزاده دارا شکوه و دیگر پادشاهزاده‌ها فرق افتخار برافراخت - و بتدریج کسوت احوالش بطراز التفات خسروانی^(۲) مطرز گشته بمنصب معتبر چهارمباهات افروخت - و در سال هفدهم خدمت عرض مکرر بمشارالیه تفویض یافت - و در سال بیست و هشتم بدیوانی بیگم صاحب و افزونی بانصدی^(۳) ذات بنجاه سوار بمنصب در هزاری درآمد سوار بلند پایگی یافت - پستر بانصدی دیگر اضافه یافت *

و چون محمد اوزنگ زیب بهادر به هم عنانی ظفر و اقبال عرومه پنهانی هندوستان را بزیر یکران فرمانروائی در آورد بیش از پیش او را مشمول عاطفت ساخته در جشن جلوس دوم بافزونی بانصدی بمنصب سه هزاری سر بلند فرمود - و در آخر سال دوم بخدمت صدارت کل از تغیر سید هدایت الله قادری اختصاص گرفت - چون کبر سن در یافته بود در سال چهارم ازان کار معزول گشت - و در همان ایام مطابق سنه (۱۰۷۱) هزار و هفتاد و یک هجری ردیعت حیات سپرد *

(۲) نسخه [ب] خسروانه . (۳) نسخه (ج) بیگم صاحبه *

(باب المیم) [۶۲۰] (آثار الامراء)

(۲)
* مالوجي و پوجي *

(۳)
برادران کهیلوجي بهونسله (که از عمدهای نظام شاهیه
بود . در نخستین جلوس امای حضرت برهذمونئی تخت بیدار
داخل بندهای پادشاهی گشته بخانزمان پسر مهابت خان
خانخانان (که بنیابت پدر بحکومت همگی ممالک دکن از
برار و خاندیس می پرداخت) پیوست - از پیشگاه خلافت
بمنصب پنج هزاری ذات و پنج هزار سوار سرافراز گشته فرمان
استمالت با خلعت و جمدهر مرع و علم و نقاره و اسب با
زین طلا و فیل بنا بر سر بلندی از ارسال گردید - و در سلک
تعییناتیان دکن انظام گزیده بتقدیم خدمات پادشاهی سرگرم
بود . در هجدهمی تسخیر قلعه دولت آباد بهمراهی خانزمان
ترددات نمایان نموده مکرر با غنیم در آویخته دولت خواهی
خود دل نشین همگدان ساخت *

چون بدستاری جمیله بهادران اخلاص منش اسباب انفتاح
آن حصن حصین (که پای تخت نظام شاهیه بود) هر روز
آماده تر می گردید کهیلوجي باز دیشه آن (که پس از تسخیر
قلمه دولت آباد دولت نظام شاهیه خلل خواهد پذیرفت)
مانند یاقوت خان حبشی راه فرار سپرد - و در سلک
(۵)

---

(۲) در [بعضی نسخه] مانوجي - (۳) نسخه (ج) کهیلوجي - (۴) نسخه
[ب] تعییناتیان - (۵) نسخه [ج] سپرده در سلک الخ *

(مآثر الامراء) [۵۲۱] (باب الميم)

نوکران عادل شاهيه انسلاک یافته بکرات با فوج پادشاهي در آويخت - جز خمارت و زيان کاري طرفه نبست - گویند زرجه از بغسل درباي گنگ آمده گرفتار گشت - مهابت خان باعزاز تمام نگاهداشته به کهيلوچي پيغام کرد که مال تصدق ناموس است - اگر یک اک هون ميدهي ار را بعزت رخصت مي گام - از ناچار زر نقد رسانيد - مهابت خان زنش را بانواع تزک روانه ساخت - و پس از آن (که عادل شاه احکام مطاعه پادشاهي را بسمع رضا امغا نمود - و عهد موافقت و دولتخواهي با اولياي دولت بر بست) کهيلوچي را از پيش خود راند - و از مدتي بخود سوي ترکنازيها نموده بنهب و غارت ملک پادشاهي ميگذرانيد - شاهزاده محمد اولنگزيب بهادر در سال سيزدهم در نخستين ايام صاحبصوبگي دکن او را بدست آورد - بسزاي کردارش رسانيد *

(۲)
مالوچي و پرسوچي برادران خرد او هر یکی در نظام شاهيه بشجاعت و بهادري نام و نشانی داشتند - در هنگامی که آن تیره انجام از نوکری پادشاهي حرمان جسته با عادل شاهيه پیوست (بدلاکت عقل و همنامی طالع همراهی او نگزیدند - و نزد خانخانان مهابت خان آمده پیمان جانفشاني بر بستند - مهابت خان بانواع رعایت بر نواخته سرگرم پرستاري گردانيد -

(۲) در [بعضی نسخه] مانوچي *

(رباب المیم) [۵۲۲] (مآثر الامراء)

ولین بمنصب پنج هزاری ذات و سوار و درمین بمنصب سه هزاری در هزار سوار سوارازی داشتند - و به یمن بزرگی پادشاهی صاحب علم و تقاره شده رفاهیت و جمعیت تمام اندوختند - و همواره بهوشیاری و زمانه سازی در امور ملایم پیشگی کوشیده جمیع صوبه داران دکن را با خود راضی و سرعزیزت داشتند - مالوجی چون خالی از اهلیت و صورت نبود و بقدری پاسب آشنائی نگاه میداشت (که شهرآرا تمام دکنها بوده) همه با وی یکنائی داشتند *

در سال یازدهم (چون شاهزاده محمد اوزنگ زیم فتح ولایت بکلانہ پیش نهاد عزیمت ساخت) او را با سه هزار مردم پادشاهی با اتفاق محمد طاهر وزیر خان (که از نوکران معتمد آن عالی قدر بود) بآن صوب تعیین نمود - مالوجی بآئین شایسته از کار مرجوعه و ایرداخته بکامیابی معاودت کرد - پس ازان بمراحم صوبه داران دکن هرجا باقتضای وقت ضرورت افتاد چست و چالاک خدمت پسندیده بجا آورد - و در ایام حکومت مراد بخش (چون شاه نواز خان مغربی لشکر بر سر دیوگنده برد) او پیشقدم امرای دکنیه بود - و در سال بیستم و نهم شاهزاده محمد اوزنگ زیم میرزا خان ناظم بازار را با هادیدان صوبه دار قلنگانه بتحصیل پیشکش دیوگنده (که زمیندار آنجا بلطایف الحیل

(مآثر الامراء) (۵۲۳) (باب النجم)

می گذرانید) تعیین کرد - و مالوجی را با جمیع اهلای
دکن همراه داد - او پس از انصراف آن مهم خود را در
سال سی ام برکاب شاهزاده (که تودن فرمای محاصره گلکنده
بود) رسانیده مصدر ترددات گشت - و در همان ایام بغاوت
برخی رجوه مزاج شاهزاده از هر دو برادر منصرف شد - با آن
(که درین ایام شاهزاده از پیشگاه خلافت بتادیب عادل شاه
بیجاپوری مامور بود - و افواج فاعره از حضور بطریق کمک تعیین
شده) این هر دو برادر حمید الحکم از دکن بشاهجهان آباد
رفته جنبه سالی استان شدند - و در همین سال بتیولداران
انرج بهاندر و برخی پرگنات آن نواحی دستوری یافتند - و
هنگامی (که مهاراجه جسونت با مردم جرار بمالوه تعیین
گشت) آنها نیز کمکی گشته در جنگ اجین بمحافظت بنگاه
راجه (که نزدیک بجنگ گاه بود) قیام داشتند - در عین گرمی
نبود مراد بخش (که در برانغار موکب عالمگیری بود) بر بنگاه
ریخته بغارت و تاراج پرداخت - مالوجی و پرسوجی قاب
مقاومت نیارده رخ از جنگ و ستیز نافته آهنگ گریز کردند
و یسر تا اکبر آباد عمان بازپس نکشیدند - پستتر در جنگ
دارا شکر با سپهر شکره پورش در موسره متعین گشت - و
بعد فتح بادراک ملازمت عالمگیری فایز شده بقتضای
حال مشمول مراجع عام گردیدند *

(باب المیم) [۵۲۳] (مآثر الامرا)

اما (چون از سابق و لاحق خلد مکن را ذخیره خاطر بود)
 در سال سیوم هر دو را از منصب برطرف نموده نظر بر قدم
 نوکری و دیرین پرستاری آنها (که تمام عمر در بندگی درگاه
 آسمان جاه صرف کردند) از این بسالیانه سی هزار روپیه و
 در همین بسالیانه بیست هزار روپیه موظف گردیدند - مالوجی
 در سال پنجم سنه (۱۰۷۲) هزار و هفتاد و دو در گذشت -
 هر دو در اردنگ آباد پوره اهداث کرده اند که هنوز بنام آنها
 شهرت دارد - مالوجی پوره بیرون شهر است و پوره پرسوجی
 داخل حصار شده - گویند پرسوجی در وضع معاش تقلید
 مغلیه میکرد - زمینداری جلکانون مضاف برار را به هشتاد
 هزار روپیه خریده بود *

• ملا علاء الملک ^(۲) ترمی مخاطب بفاضل خان •

در فنون حکمت طبیعی و ریاضی از یکتایان روزگار بود -
 سیما در علم هیئت و نجوم گوی سبقت از مهوره این فن
 می رود - و با کثرت فضل و کمال سایر ارضاءش دستور العمل
 دانشوران حال - در سال هفتم اعلی حضرت از ایران
 بهندوستان رسیده با نواب امفجاهی (که مستجمع دانشهای
 گوناگون بود) پیوست - و بعنوان مصاحبت بسر می برد -
 پس از ارتحال آن امیر ستوده اطوار در سال پانزدهم داخل

(۲) نسخه [ج] ملا علاء الدین علاء الملک ترمی *

(مآثر الامراء) [۵۲۵] (باب المیم) .

بندهای پادشاهی شده بمنصب پانصدی پنجاه سوار
مراقرزی یافت *

چون نهر لاهور یکی از همراهان عالی مردان خان (که در
حفر قنوات مهارتی داشت) از نزدیکی منبع دریای (ری
(که چهل و هشت و نیم کوره جریبی ست) باهتمام خان
مذکور بصرف یک لک روپیه آورده بود - اما چنانچه باید
آب بیعتابن و حدائق حوالی آن شهر نمی رسید لک روپیه
دیگر باریاب کار حواله شد - آنها نیز از کار ناشناسی پنجاه
هزار روپیه بمهرت بکار برده کار بظهور نیارزدند - ملا علاءالمک
(که باب تراژ هم مثل سایر فنون ریاضی شناسا بود) پنج
کوره ازان نهر بحال داشته سی کوره دیگر حفر نمود - و
آب دافر بے فتور نصارت افزای داز السلطنت لاهور گردید -
و در سال شانزدهم بخدمت دیوانی ^(۲) تن قامت مفاخرت
برآراست - در نوزدهم نخست بدادریگی عرض مکرر اختصاص
یافت - پس ازان بخدمت عمدا خانسامانی سر برافراخت -
و باضافهای متواتر کامیابی اندرخت - و چون پیش از تسخیر
باغ و بدخشان فاتح آن ولایت از قواعد نجومی استخراج
نموده بعرض اعلی حضرت رسانیده بود بعد گشایش آن دیار

(۲) نسخه [ج] بخدمت دیوانی قامت مفاخرت الخ - (۳) نسخه [ج]

(باب المیم) [۵۲۶] (مآثر الامرا)

از اصل و اضافه بمنصب دوهزاروی چهار صد سوار مهابی
گشت . و در سال بیست و سیوم بخطاب فاضل خان تحصیل
ناموزی نمود . و در سال بیست و هشتم بمنصب سه هزاروی
(۲)
پایه اعتبار برتر افرامت *

چون هفتم شهر رمضان سنه (۱۰۶۸) هزار و شصت
و هشت هجری سال سی و دوم جلوس دارا شکوه از معرکه
عالمگیروی عذرا تاب گردید و شهزاده فتح نصیب از جنگ گاه
به دو کوچ باغ نور منزل را (که در ظاهر اکبرآباد واقع
شده) (۳) ضرب خیام ظفر احتشام ساخت اعلی حضرت فاضل
خان را بهرید اعتبار و رفور اعتماد بسمت محرمیت و حفظ
امرار سلطنت از اقران امتیاز داشت . و دران وقت مقرب
حضرت خاقان بود . بگزارش نخته پیغام زبانی بخلد مکان
رخصت فرموده فرمانیه نیز قلمی گردید . خلاصه مضمونش
آنکه بمقتضای معین ازلی آنچه در پردا تقدیر مستور
بود بر دست روز افتاد . انماض نظر از مجاری قضا
متعتم نشاء خود شناسی و خدا دانی ست . چون از امراض
شده شفا حاصل شد و حقیقه زندگی در باره عطا گشت
لواعج اشتیاق ادج گراست . زرد بملاقات قلمی بخش شوند .
فاضل خان (که از پاک طینتی و نیک اندیشی خیرخواه

(۲) نسخه [ج] افرامت . (۳) نسخه [ج] واقع است *

(مآثر الامرا) [۵۲۷] (باب العیم) .

طرفین بود) بعد ابلاغ احکام و فرمان نوعی سخنان دلپذیر ملائم وقت مذکور نمود که شاهزاده مستعد و مستقبل سعادت ملازمت پدر و الا قدر گردیده عرض داشته متضمن فراوان ارادت و آرزوی قدمبوس و رسیدن خود بحضور ارسال نمود .
لیکن بعد ترخیص فاضل خان بعضی اعیان امرا به ممانعت یا افشوده در فصیح اراده مبالغه ورزیدند . چون باز دیگر خان مذکور پیغامهای بشاشت امیز از جانب اعلیٰ حضرت آوردن محبت را برنگ دیگر مشاهده نمود . و هرچند توجهات موجه گذرانید راجع امید بمشام توقع او نرسید . و انجام کم ناکم کشید بجائز که کشید . و چون خلد مکان را بردانائی و دولت خواهی فاضل خان اعتماد کلی بود بعلاقه مزاج شناسی و زبان دانی در حیات اعلیٰ حضرت هم بتقدیم پرستاری حضور و سربراهی مهمات بیوتات خامه تعیین فرمود .
و در سال دوم پس از جلوس ثانی بمنصب چهار هزاری دو هزار هزار والا پایگی یافته اهتمام نگارش امثله جلیله و مناشیر عالیشان (که بدیوان کل و وزیر اعظم تعلق دارد) مفوض گردید . و پستر بادای لخته پیغام در خدمت اعلیٰ حضرت فرستاد . و در سال چهارم به پیشگاه خلافت رسیده برخی از جواهر و مرمع آلات در دست ایشان از نظر گذرانید .

(باب المیم) [۵۲۸] (مآثر الامراء)
در سال پنجم بمنصب والی پنج‌زاری موافق مدارج جاه
و جلال گشت - و در سال ششم هنگامی (که کشیر مطرح
الویه پادشاهی بود) رگه‌خانه متصدی مهمات دیوانی (هگرای
فنا گشت)

خان مذکور با صرف جامعیت علوم معقول و منقول
بناجیده‌رشی و معامله فهمی و زانیت رای متصف بود -
و استحقاق منصب جلیل‌القدر وزارت داشت - یازدهم
ذیقعد سال (۱۰۷۳) هزار و هفتاد و سه هجری بتفویض
این رتبه والا و منزلت عظمی سر مباهات باج کامرانی
رسانید - از آنجا (که کامیابی ارباب استعداد را سپهر حسد پیشه
دشمن دیوان و (وزگار دل آزار همیشه بر سر کین است) آن
خان کمالات انبیا را (که خلعت وزارت بر قامت قابلیتش
زیبند و شایان بود) پس از تسلیم خدمات کوفت معده
بهمرسیده در اندک فرصت اشتداد یافت - و (چون اشهب عمرش
از منزل ستین بچند مرحله برگزیده بتدریج سبعین مشرف
گشته بود و طبیعت شیخوختم را قوت مقاومت آن مرض
نمانده) معالجه و مدارا سوده‌نشد - بیست و هفتم همین
ماه (که روز هفدهم وزارت بود) داعی حق را لبیک اجابت

---

(۴) نسخه [ج] یازدهم - (۳) نسخه [ب] قابلیت اوره

(مآثر الامراء) [۵۲۹] (باب الميم)

گفت - نعلش او بموجبه وصیتش ^(۲) پلاهور نقل یافته در باغ

(که جهت مدفن خود ساخته بود) مدفون گشت ^(۳) - گویند

روزه چند پیش از فوز رتبه وزارت می گفت که من

بوزارت می رسم لیکن عمر وفا نمی کند - چنانچه بعد

دیوانی این بیت مکرر ^(۴) بر زبانش گذشت * فرد *

* امید بسته بر آمد دل چه فائده زانک *

* امید نیست که عمر گذشته باز آید *

گویند احکام (که فاضل خان از روی تخریم به اعلی

حضرت و خلد مکان نوشته داد اکثر مطابق واقع بر آمد -

گویند ازین صدمه (که آخر سنه چهل دو خواص بور بدای

عالمگیر پادشاه رسید) نیز آگاهی داده بود - و در ملائی

هم رفته بکس نمی گذاشت - و هر یک را بحرینگی و

قابلیت خود بناظر نمی آورد - گویند روزه اعلی حضرت

بصیر نهر موسوم به بهشت (که بتازگی حفر گشته

پشاهجهان آباد (سیده بود) سوار شد - سعدالله خان نیز همراه

بود - در مذکورات مکرر نهر بفتح وسط (چنانچه زبان زد

عام است) می گفت - فاضل خان بعدوان ایراد گفت

نهر بگویند بکون وسط - سعدالله خان در جواب آیه خواند - ^(۵)

(۲) نسخه [ج] وصیت او - (۳) نسخه [ج] شد - (۴) نسخه [ج]

مکرر این بیت - (۵) نسخه [ب] بگویند -

إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بَشِيرٌ ^{www.ketabfarsi.com} خَان از بے انصافی بمکابره
زنه گفت استشهاده شعر عرب می باشد - پادشاه فرمود
که مگر فصاحت قرآن کمتر از شعر است - فاضل خان
خاموش ماند - و چون اولاد نداشت پس از فوتش
بهرمان الدین برادرزاده او (که در همان ایام از ایوان زمین
نزد عم خود رسیده بود) بمنصب مناسب سرفرازی یافت -
احوالش عنقریب مذکور خواهد شد *

* میر محمد سعید میر جمله مخاطب بمعظم *

* خان خانان سپه سالار *

از سادات اردستان صفهان اسم - چون بولایت کلکند
دارن گردید بنظر تربیت و عطوفت سلطان عبدالله قطب شاه
والی آن دیار بر مدارج دولت و معارج اقبال متصاعد گشت -
و مدتها رتق و فتق مهمات و قبض و بسط امور آن مملکت
(۲)
در قبضه اختیار او بود - تا آنکه بظیروی شهامت و کاردانی
ولایت از مضافات کرناٹک (که یکصد و پنجاه گز طول -
و از بیست تا سی عرض - و چهل لک روپیه حاصل داشته)
مشمول بر معدن الماس و چندین قلاع استوار آذین اساس
مثل کنچی کرته و سدهوت (که عبارت از بالاگهات کرناٹک
(۳)
و قورخلده بنیان باشد - و درینولا حاکم لشین آن کرده است -

(۲) نسخه [ج] آن ملک - (۳) نسخه [ج] کنچی کرته و سدهوت *

(مآثر الامراء) [۵۲۱] (باب الميم)

و هيچ يك از اسلاف قطب الملك را ميسر نشده بود (از كونا تكيان انتزاع نموده بتصرف آورد - و از سابق و لاحق ثروت و مكنت و ساز و سرانجامش بچانه رسيد كه پنج هزار سوار از خود نوكر داشت - و علم تفوق و جبروت بر اقربان و امثال مي افراشت - از اين رهگذر جمع (كه با وي مخالف بودند) از وي عذاب و بداندوشي در پرتو دولت خواهي حرفهاي دور از كار ذهن نشين قطب شاه ساخته از جانب مير جمله متوهم و منحرف كردند - و از انداز و حرركات پسرش مير محمد امين [كه در حضور بود - و بنشئه در بالاي جواني و دولت سوشار (عونه) در سر داشت - و از اين فتوح شگرف (كه نصيب پدر او گرديد) به بد مستحق نخوت افتاده با از حد خون فرائر گذاشت - چنانچه روزي سياه مست بدربار آمده بر مسند پادشاهي بخواب رفت - و استفراغ نموده سوراخي سوه مزاج گرديد] آثار في التفاتي پيدائي گرفت - مير جمعه (كه در پاداش چنين فتح عظيم توقعها داشت) از مشاهده نتايج خلاف متمني دل برداشته رفاقت شده در سال بيست و سه شاهزاده محمد ادرنگ زيب (كه به صاحب صوبگي انتظام بخش دكن بود) توسل جسته التماس طلب خود نمود - فردوس آشياني بر طبق استدعای شاهزاده مذكور عنايت مفضلين

(باب المیم) [۵۴۴] (مآثر الامراء)

(۲)
 مرحمت منصب پنجهزاري ذات و سوار و در هزاری هزار
 سوار بمیر محمد امین پسرش و فرمان در باب عدم مخالفت
 و تعرض بدو و متعلقان او به قطب شاه مصحوب قاضي
 محمد عازف کشمیری روانه فرمود . قطب شاه بمجرد
 امضای این خبر محمد امین را با منتهمان او تید نموده
 آنچه از ناطق و صامت داشت بضبط در آوردن - و با وصف
 درون فرمان هم بر کرده خود امرار و زید - شاهزاده
 محمد اورنگ زیب اول منشور بادشاهی متضمن آن (که
 سلطان محمد میخواهد از راه اوقیعه بخدمت عم خود
 شاهزاده محمد شجاع به بنگاله شتابد - باید که از ولایت
 خود بآئین نیک بگذرانید) فرستاده - آن سادۀ لوح غافل از
 غیرنگی روزگار بتهدیه ضیافت پرداخت - شاهزاده حسب الحکم
 هشتم ربیع الاول سنه (۱۰۶۶) هزار و شصت و شش هجری
 سلطان محمد نخستین خلف خود را بطریق منقلا بحیدرآباد
 راهی ساخته خود نیز سیوم ربیع الآخر برآمد - درین هنگام
 قطب الملک از گران خواب غفلت بیدار شده محمد امین را
 با والد او روانه ساخت - او دوازده کورهی حیدرآباد ملازمت
 سلطان محمد دریافت - چون اموالش از خام طمعی مستود

(۲) نسخه [ب - ج] دو هزار سوار - (۳) نسخه [ج] بگذارند - (۴)

در نسخه [ج] لفظ [او] نیست .

(مآثر الامراء) [۵۳۳] (باب المیم)

نموده بود بظهران سلطان عازم آن بلده گشت . قطب الملک
بشنیدن این خبر پنجم ربیع الآخر باضطرار تمام با نقد و
جواهر و طلا و نقره بقلعۀ گلکنده (که سه کروهی شهر است)
در آمد *

چون کنار تالاب همین ساگر مخیم عساکر سلطانی گردیده
افواج قطب شاهی نمودار گشته خیرگی نمودند . سلطان
محمد دلیرانۀ ناخته تا دیوار شهر بند تعاقب هوشمت خوردگان
نمود . و روز دیگر حیدرآباد بتصرف آورد . اگرچه عمارت
آنجا را از سوختن و سکنه آنجا را از غارت و تاراج بقدری
میانمت شد . اما بسیاری با کارخانجات قطب شاه دستخوش
تاراج گشت . و کتاب نفیسه و چینی آلات و اجناس
بسیار بعیز ضبط در آمد . و افزونی اشیا بمرتبه بود که
(با وجود غارت و تفرقه چند روز) دقت کوچ هنوز خانها
مالامال بود . هرچند سلطان عبدالله در ظاهر ابواب مدارا
و مراسا مفتوح داشته مگر جواهر و فیل پیشکش فرستاده
اظهار اطاعت و انقیاد کرد لیکن در تهیاً اسباب رزم و استحکام
قاعه و سرانجام مصالح قلعۀ داری کوشیده در باب طلب کمک
مکرر بعادل شاه نوشت . چون شاهزاده در عرض هجده روز
یک کروهی قلعۀ رسیده معسکر آراسمت و دور قلعۀ (که سه
کروهی جریبی است) تعیین هلجرات نمود (با آنکه از قلعۀ

(باب المیم) [۵۲۴] (مآثر الامراء)

توپ و تفنگ چون ژاله در بارش بود (مکرر کارزارهای عظیم
در آویزشهای سترگ در میدان هم اتفاق افتاد - و هر بار مردم
پادشاهی چهره مردانگی بگامگونه نصرت بر افروختند *
چون قطب شاه جدکاری شاهزاده در تسخیر قلعه
مشاهده نمود فاجوار زینباری شده میر احمد داماد خود را
فرستاده بقایای پیشکش سنوات ماضیه را با اسباب و اشیای
میر محمد امین ارسال داشت و التماس استمالت نامه نمود -
و پس از وصول آن باید حصول موافق والد خود را فرستاد -
و آن عقیقه ملازمت شاهزاده نموده عذر جرایم پسر را
بتعین کردن روپیه پیشکش حائل و ازدواج صبیغه قطب الملک
بسلطان محمد قرار داد - و آن دختر را با موازی ده
لک روپیه بعنوان جهیز باعزز و احترام از قلعه بخانه سلطان
محمد آوردند - دوازهم جمادی الآخرة سنة سی برکنار تالاب
حسین ساگر میر جمله از ولایت مفتوحه رسیده ادراک
ملازمت شاهزاده نمود - و باجارت نشستن کله گوشه افتخار
بفلک رسانید - و شاهزاده نیز بمنزل او تشریف فرموده
گوانبار امتیاز ساخت - و هفتم رجب شاهزاده عنان معاودت
بصوب اوزنگ آباد منعطف فرمود - و پنهانی با میر جمله
پیمان هواخواهی و یک جهتی موکد ساخته از منزل اندرز
اِدرا با پسرش بدرگاه پادشاهی مرخص ساختند - در همین

(مآثر الامراء) [۵۳۵] (باب الهميم)

ماتزل از پیشگاه خلافت فرمانی متضمن خطاب معظم خان و نوازش عام و نقاره بهیر جمله پدروایه صدرر یافت - بیسمک و پنجم ماه مبارک رمضان در دارالخلافة شاهجهان آباد خان مذکور بتقبیل عتبه سلطانک چهره کامیابی برافروخت - و بمنصب شش هزارمی شش هزار سوار و خدمت والای دیوانی اعلی و نوازش قامدان مومع و انعام پنج لک روپیة نقد و دیگر مراحم سلطانی مدهای گردید - معظم خان الماس کلان بوزن نه تانگ (که در صد و شازده سرخ باشد) بقیمت در لک و شازده هزار روپیة با شصت زنجیر فیل و دیگر جواهر ثمینه از نظر گذرانید (که بهای مجموع پانزده لک روپیة قرار یافت) - و چون نشر و نما یافتند دیار دکن بود پیوسته در ترتیب مقدمات (که مومل بمطالوب تواند شد) همت مقصور داشته قابو می جست که اتفاقاً در همین سال برضوح پیوسته که ابراهیم عادلشاه والی بیدپور در گذشت - و امرای ار (که اکثر غلام اند) علی نام مجهول النسب را (که بفرزندى برداشته بود) جا نشین ار ساخته اند - معظم خان سر کلاره مدعا را کرده تسخیر آن ولایت در کمال تیسر و نمودند متعهد آن مهم سترگ گردید - محمد امین خان خلف خود را بنیابت وزارت در حضور گذاشته با امرای عمده (مثل مهابتخان و زو سترمال

(باب الیم) [۵۲۶] (مآثر الامرا)

و نجابت خان (در اوزنگ آباد بشاهزاده محمد اوزنگ زیب
پیوست - شاهزاده بصواب دید آن امیر معظم در امرع الام
قلعه بدر را (که از حصون صینه دکن است) بحیز تسخیر

کشید - و غره ذی قعدة سنة (۱۰۶۷) هزار و شصت و هفت

هجری قلعه کلیان را نیز بتصرف در آورد - و اکثر آباد

جاهای آن ناحیه را تهانه نشین گردانید - و پس ازان

[که راهت عزیزت بافتتاح گلبرگه (که از مشاهیر بلاد ولایت

بیجاپور است) مرتفع ساخت] عادل شاه باستیصال خود

اندیشدک گشته (بتقبیل پیشکش کرز درپیه و انضمام ولایت

کوکن و قلعه پرینده^(۲) با لواحق آن بقلمرو پادشاهی) منج

عقیدت و انقیاد پیمود - و مشور حضور بنام شاهزاده شرف نغان

یافت که خود بارنگ آباد برگردد - و معظم خان در قلاع

متعلقه کوکن تهانه نشانده احرام ملازمت بندد - و هنوز تعیین

اقساط پیشکش و ضبط ملک مفتوحه خاطرخواه شاهزاده صورت

نگرفته بود که عارضه مزاج اعلی حضرت و درآمد مهمات

سلطنت بقبضه اختیار دارا شکوه شایع شد - و برخی نرفته اند^(۳)

که هنوز محامره گلبرگه و زن و خوردن با عادلشاهیه درمیان بود

که این آشوب برخاست - و غنیم خیره تر گردید - بالجمله

دارا شکوه از روی عناد و کار شکنی سایر کهکیان این مهم را

(۲) نهمه [ب] پرند - (۳) در نسخه [ب] لفظ [سلطنت] نیست *

(مآثر الامراء) [۵۲۷] (باب الموم)

طاب حضور نمود - مهابت خان و زار ستورسال بے رخصت
 شاهزاده برخاسته روانه شدند - ناچار شاهزاده بدر مصالحین^(۲)
 زده بلطایف الحیل در چنین هنگامی (که رفتن تمام بعساکر
 راه یافته بود) خود را بسلامت در آغاز سنه (۱۰۶۸)
 هزار و شصت و هشت اواخر سال سی و یکم بارزنگ آباد
 رسانید - در همین ایام بعلمت برخی دوائی معظم خان از
 وزارت معزول گشته مشار الیه نیز مثل دیگران مرحله پیمای
 حضور گردید *

چون رفتن آنچه از عمد صاحب تدبیر و رای و خدارند
 خزاین و سپاه مخالف قانون عقل دوراندیش بود شاهزاده^(۳)
 باز پیغام فرستاد که اگر آن جمله الملک درینوقت رخصت
 شده برون قرین مصالح ملکی خواهد بود - او ازین امر پهلوی
 آبی نموده معرض داشت - که در نشأه بزدگی جز انقیاب^(۴)
 حکم چاره نیست - باز دیگر سلطان معظم را بجهت سینه
 آن شاهباز فضای ثروت و ممکن فرستاده که (چون آن
 خبر اندیش را هواخواه خود میدانیم) لحنه مقدمات ضروریه
 الاعلام اسمت آنرا شنیده اگر بروند گنجایش دارن - خان
 مذکور بکلمات تملق آمیز سلطان خاطر از قوهم وا برداخته

(۲) نسخه [ج] مصلحت - (۳) نسخه [ج] مخالف قانون دوراندیشی -

(۴) نسخه [ج] مکرده *

(باب اعمیم) [۵۳۸] (مآثر الامراء)

بر گردیده - همین که بخلوتگاه شاهی رسید محتبوس و مقید
 شد - و برخی برانند که (چون رفتن حضور دلخواه از هم
 نبود و بے جهت توقف مذاصب نمی دید) آنچه در داد
 بصلاح خودش بود - و از پخته کاری چنان را نمود که بر
 اعلیٰ حضرت محمول بر بیداد و بے اعتدالی شاهزاده گشت -
 فرمان رسید - که از باز پرس روز جزا اندیشیده از قید آن
 سید بیچاره (که سراسر در پاس نمک مصروف است)
 دست باز دارن - شاهزاده پیش از صدور حکم عرضه داشت -
 که از اطوار او رایحهٔ روزگردانی استشمام می شد - او را مقید
 گردانید - و الا بے شایبهٔ گمان گریخته باز بدکنیان می پیوست *
 و (چون امتداد کهل اعلیٰ حضرت و استیلائی دارا شکوه
 بچهار دانگ هندوستان پیچیده هرمرے هودائی و هرلرے
 بازاری گشت) شاهزاده اموال و خزاین معظم خان را
 سرمایهٔ سرانجام ضروریات نموده و فوکوانش را در ملازمان
 انسلک داده او را در قلعهٔ درامت آباد نگاهداشت - و خون
 بعزیمت هندوستان عازم گردید - پس ازان (که شاهزاده
 بدستگیری اقبال کامیاب سلطنت و فرمانروائی گشت) معظم
 خان را باسترداد نقود و اجناس او مشمول عذایم ساخته

(۲) نسخه [ب] روز رست و خیز - (۳) نسخه [ب - ج] عرض داشت

(۴) نسخه [ب] باز داد *

(مآثر الامراء) [۵۳۹] (باب الدیم)

بصوبه داری خاندیس مباحی و مفتخر فرمود . و در همین سال (که از دار الخلافه دهلی باطفاى نایب شورش شاهزاده محمد شجاع (۲) شرق رویه نهضت نمود) معظم خان طلب حضور گشته بطریق ایلغار دو روز پیش از جنگ در قصبه کوه باستان بوس خلافت استسعاد یافته حصن اخلاص را فروغ دیگر داد . و روز جنگ فیل مرکوب او در جنب فیل سوارى خامه فرار یافت . (۳) و پس از برفراختن رایت نصرت و فیروزی معظم خان بمنصب هفت هزارى هفت هزار سوار و انعام ده لک (دیده مورد نوازش گشته بهمراهى شاهزاده محمد سلطان در تعاقب محمد شجاع) که از نبردگاه قرار بر فرار داده (رخصت یافت - درین مهم تدابیر مایده و پردلیهای شایسته) که شایان سرداران والا شکوه باشد) از معظم خان بر لوحه (رزگار مرتسم گشت . چون شجاع قصبه مورنگپر را بآلات حرب استحکام داده اقامت جا نمود او بحسن تدبیر نوعى رعب افزا گشت [که شجاع آن مکان را گذاشته باکبرنگر (که آنرا محل عافیت خود می پنداشت) رخت سکونت انداخت] معظم خان راه راست آنرا گذاشته (۴) طریق پیشه و کوه پیش گرفت . تا از عقب شورش در آمده

(۲) نسخه [۱] شاهزاده محمد - (۳) نسخه [ج] بانده - (۴) نسخه

[ب] می دانست - (۵) در نسخه [ب] لفظ [آنرا] نیست .

(باب المیم) [۵۴۰] (مآثر الامرا)

راه فرار او بر بندد - شجاع از اصغاس این خیر اکبرنگر را
 (که مقر حکومت او بود) گذاشته با اهل و عیال از دریای
 گنگ گذشت - و در سرزمین باقرپور مجموع نوارا بنگاله
 (که مدار جنگ آن ولایت است) بتصرف خود آورده
 و در چالها بسته نشست - معظم خان شاهزاده سلطان محمد را
 در اکبرنگر در بری مخالف نگاه داشته خود باراد^(۲) عبور
 به عبور دیگر شرافت - مدتی دست بردهای مردانه و چپقلشهای
 دایرانه بظهور می پیوست *

چون موسم برشکل بر سر رسید قطره و تودن موقوف
 گشته هر کدام بجای خود (امید - سلطان شجاع بنریب کاری
 در آمده شاهزاده سلطان محمد) بتاریخ صده خود تطبیع
 نمود - او (که از معظم خان بغمازی بعضی منتدان نقاض
 خاطر بهم رسانیده بود) باغواوی شجاع از جا رفته با
 دو سه مخصوص (اکب سفینه گشته بیست و هفتم شهر رمضان
 سنه (۹۶۹) نه صد و شصت و نه بشجاع مامق گشود -

ازین سانکه کمال فتور و اختلال بعساگر پادشاهی راه یافت -
 گویند اگر مثل معظم خان سردار مدبر با وقار نموی بود
 مشکل میشد - معظم خان از موضع سوابی (که در اینجا اقامت
 گزیده مشغول دفع اعدای بود) از وقوع این حادثه عنان

(۲) نسخه [ب] نگاه داشت و خود الخ - (۳) نسخه [ج] مخصوص *